

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

De syntaxi Apuleiana

Leky, Max

Borna, 1908

4. De parataxi sententiarum ahibita pro hypotaxi

[urn:nbn:at:at-ubi:2-164](#)

Gell., Tac., — Met. 10, 15 deierantur: cf. Hild. I p. 911: Plaut. ‘iuratum esse’ pro ‘iurasse’. — Met. 3, 22 impartire nobis (= imperatiyus): Ter. Ad. 320, Sen. ad Polyb. 7 (26), Phaedr. 6, 1, 5; — Flor. 16 (170, 13) murmurari: Claud. Quadr. ann. 8 frg. 72, Varr. sat. Men. 166 (172); — Ap. 11 muneror: Turp. com. 203, Cic. ad Att. 7, 2, 3 (cf. Gell. 18, 12, 10).

Sicut apud optimos scriptores legimus ‘coeptum est dici’ etc., apud priscos usitatum erat, etiam verbis ‘queo, nequeo’ etc. genus passivum tribuere, ut Plaut. Pers. 194 nec subigi queantur, Ter. Hec. 572 nosci non quita est (cf. Schmalz 338 sq.). Imitatur hoc Apuleius: Ap. 92 reddi nequitur. Ap. 2 quitus est percelli.

4. De parataxi sententiarum adhibita pro hypotaxi.

Perusitatum est Apuleio sententias per parataxin inter se coniungere et id quidem non solum in Metam., quarum laxa remissiorque dictio iam per se remota est a perfectae orationis consuetudine, sed etiam in aliis libris. Vix igitur dubitaverim, quin etiam in hoc parataxeos studio Apuleius spectaverit ad prisorum sermonem, quos familiarem vulgi dictionem plerumque prae se ferentes parataxin multo praetulisse constat hypotaxi.

Equidem priusquam ad usum Apuleianum accedam, quibusdam gravioribus comicorum exemplis allatis priscum sermonem adumbrabo¹⁾:

Plaut. Capt. 284 Salva res est: philosophatur quoque iam. Pseud. 974 salvos sum: iam philosophatur. Capt. 778 certa res est . . coniciam. Merc. 472 certumst: ibo ad medicum. Capt. 504 Ita me miserum restitando retinendoque lassum reddiderunt: Vix ex gratulando miser iam eminebam. Facile vero ipse invenies in comoediis multa alia exempla (vide etiam Brixii adnotationes Capt. versuum modo laudatarum). Atque nunc compares quaeso quosdam locos Apulei, qui et ipsi facile possunt augeri: Met. 1, 11 grabattulus prosternitur, me quoque humi recidens coperit ac tegit. Met. 5, 27 neandum finierat, illa ascendit. Met. 3, 26 vix me . . videre proximantem, iam furentes . . insecurunt (Met. 6, 25, 1, 5). Met. 2, 30 iniecta manu nasum prehendo, sequitur; aures pertracto; de-runt.²⁾ Met. 5, 15 iubet eitharam loqui, psallitur; tibias agere, sonatur; choros canere, cantatur. Met. 1, 25 demonstro senicum: in angulo sedebat. Ap. 45 servi . . adsunt, eos dissimulas; unus puerulus abest, eum insimulas etc. Ap. 39 paucos versus memini, eos dicam. Ap. 54 Tibi adeo permitto, finge quidvis, eminiscere, excogita. Ap. 37 Invenisti tu librum?

¹⁾ Fuse de hac re egit: Lindskog ‘Quaestiones de parataxi et hypotaxi ap. priscos Latinos’, Lund 1896.

²⁾ cf. Weyman I. l. p. 348: Iul. Val. 2, 15 alimoniam petit: protinus parent. Auro indiget: sunt vectigalia ditia. Militem quaerit: animis volentibus praesto sunt.

beasti. Met. 1, 15 valvas stabuli absolve, antelucio volo ire. Met. 6, 23 puellam elegit et virginitate privavit: teneat, possideat . . Met. 5, 13 nec quicquam . . requiro, iam nil officiunt . . tenebrae: teneo te meum lumen. Ap. 53 nemo tibi blandiatur . . : non est in accusando versutia . . D. Socr. 23 igitur omnia similiter aliena numeres licebit: generosus est; parentes laudas. dives est: non credo fortunae. — Huc pertinent etiam haec: Met. 8, 20 sic . . veniatis, seni subsistite. Met. 5, 13 sic . . cognoscam faciem tuam: . . indulge fructum. cf. Prop. 1, 18, 11 et Schmalz p. 401; Brix ad Trin. 447 ita me amabit Juppiter, Neque te derisum advenio neque dignum puto.

Sententiae condicionales per parataxin adseruntur: saepius ap. comicos; cf. Plaut. Trin. 441 Hic postulet frugi esse, nugas postulet (Epid. 682, Horat. sat. 2, 5, 74 sq.), Ter. Haut. 487 Dare denegaris: ibit ad illud illico, cf. etiam Capt. 966 Bene morigerus fuit puer, nunc non decet (Holtz. II 102); apud Apul.: Ap. 7 dares nunc aliquem similiter grandiloquum: diceret suo more. Ap. 52 atqui contendere vis furorem tuum cum Thalli furore: invenies non permultum interesse (at vide codd. apud Helmium, qui emendat cum Beytio ‘contende, si vis’), Ap. 53 magicae res in eo occultabantur: eo neglegentius adservabam. Met. 6, 19 transito fluvio te . . orabunt anus telam struentes, manus paulisper accomodes. D. Soer. 22 igitur cotidiana eorum aera dispungas, invenias . . Mund. 9 haec (sc. nix) victis nubibus crebrior ad terram venit, eam nos . . vocamus. Inserit hic Goldbacher coniunctionem ‘⟨si⟩ victis . .’, sed iniuste tali emendatione delevisse mihi videtur Apulei scribendi proprietatem hoc loco neque minus aliis: Mund. 33 Huius ⟨si: G.⟩ locum quaerimus, neque infimus est . . . Plat. 1, 8 septem . . motus habeantur . . , sex superioribus remotis haec una mundo relicta est (G: ⟨cum⟩ septem . .). Socr. Prol. p. 2, 5 G. quanto enim exinde orationi modificabor, vos animadverto libenter audire (G: ‘si’ vos . .).

Huc pertinent eae quoque parentheseis, quae sine particula inseruntur sententiis. Quod familiari certe dicendi generi proprium est, alienum ab elegantia latinitate. Haud rara occurunt exempla in comoediis: Plaut. Trin. 124 Emistin de adulescente hasce aedes (quid taceas), Ubi nunc tute habitas. Mil. 801 (Lor.) Ille-eiusmodi est-cupiet miser (Mil. 810, Amph. 443 etc.; cf. Brix ad Trin. 124). — Apul. Met. 11, 8 vidi et ursam mansuem cultu matronali, sella vehebatur, et simiam . . et asinum (falso VI. ⟨quae⟩ sella . .);¹⁾ Met. 7, 7 tabernacula quandam litori navique proximam, vitatis maris fluctibus incubabant, invadimus . . (VI. ⟨quam⟩ vitatis). Met. 3, 7 conspicio totum populum: risu cachinnabili diffuebant — nec secus illum bonum hospitem . . Plat. 2, 4 prudentiam in docilitas impugnat, quae . . contraria est disciplinae discendi — huius duas ab eo species accipimus . . — iracundiam audacia. Flor. 15 (166, 16)

¹⁾ Etiam Helm (p. 272, 16; 159, 10; 57, 10) hoc loco sicut in sequentibus mutat illam Apulei dictionis proprietatem neglegens.

Brachmanos — hi sapientes viri sunt: Indiae gens est — eorum ergo Brachmanum gymnosopistas adisse.

Saepe verba dicendi et sentiendi in parataxi collocantur. Hoc quidem usu venit in priscom sermone et in familiari epistularum dictione et frequenter apud scriptores, quos vocant archaistas, qui affectabant remissiorem et solutiorem priscae latinitatis rationem.

Hoc modo usurpat Plautus verba 'opinor, obsecro, credo, scio'; cf. Lor. ad Most. 1080 credo haud negat; Haul. ad Phorm. 73 venit, hoc scio. — Apul. Met. 1, 13 ne quid demutaret credo a victimae religione .. (Met. 1, 17). Ap. 16 mihi istud crede . . . speculum inviseres. Met. 6, 14 quid facis? vide et quid agis? cave. Ap. 24 pari spero honore. Met. 4, 12 quid, oro, fili, . . . donas? Met. 2, 29 quid, oro, me . . . reducitis? Met. 9, 17 nosse valde cupio et oro, mater, . . . retexe. Ap. 30 oro te, qui pisces quaerit, magus est? Mund. 22 nam quid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest (Met. 1, 8; 1, 21; 2, 23; 3, 15 etc.). Met. 2, 29 desine iam, precor, desine. Met. 3, 5 fateor, Quirites, . . . proterrere eos adgressus sum. Met. 3, 18 ego, inquit, ipsa confiteor ultro, ego tibi huius molestiae causa fui. Met. 5, 11 venient autem, scio. Met. 5, 24 hoc feci leviter, scio. Ap. 56 quippe lana . . . scitis profanus vestitus est. Met. 5, 14 quantum, putas, boni nobis in ista geris perula? Ap. 53 non est in accusando versutia ac ne impudentia quidem, ne tu arbitreris. Ap. 8 si quis ita ut tu . . . os suum . . . aperiat, censeo, ne ulla cura os percolat . . . Ap. 6 quaeso, quid habent isti versus . . . pudendum? (de Frontonianae dictionis eodum usu cf. Ebert p. 351).

Per parataxin Apuleius haec quoque verba construit: 'faxo', quod comici Catoque plerumque adiungunt indicativo futuri, raro coniunctivo-praesentis, posteriore aetate solum cum coni. praes. coniunctum videmus, sicut ap. Apul. Met. 4, 30 iam faxo, paeniteat. Met. 8, 12 — sentias (Met. 1, 25; 4, 6; 5, 30). Insignis quodammodo est ille Met. 8, 12 locus, accedit enim ad similitudinem comicorum consuetudinis: faxo, feliciorem necem inimici tui quam vitam tuam sentias. lumen certe non videbis, manu comitis indigebis, . . . tenebis, . . . frueris etc. (Blase, Syntax p. 178): cf. etiam Met. 7, 27 senties, efficiam. Ap. 91 ita potius faciam: . . . nauci non putabo. 'fac': Met. 1, 23 — deverseris; Met. 6, 7 — matures; Met. 2, 18 — sine cura sis. Item ap. Plaut., Ter., Caton., Cic. epp. (cf. Schmalz p. 355).

'cedo': cf. Plaut. Most. 373 (Lor.) cedo bibam, Truc. 367 etc. (cf. Lor. ad Most. 373). Apul. Ap. 63 cedo tu eum, videant, teneant, considerent. Ap. 37 cedo enim experiamur. Ap. 28 cedo, si videtur, singula consideremus. Met. 1, 4 cedo . . . fabulam remetire. D. Socr. 9 cedo formemus. — D. Socr. 23 volo pervehat. Met. 9, 4 fabulam, quam vos etiam cognoscatis volo (Plaut. Most. 578 (Lor.) Quid tibi ego morem vis geram? etc.). — Ap. 82. sine omnia inspiciam (Most. 1180 sine te exorem); — Met. 3, 15 patere, oro, prius fores . . . obcludam. Met. 6, 2 — delitescam; — Met. 6, 16 petit de te Venus, modicum de tua mittas ei formonsitate. — 'necessesse est': concedas necesse est Met. 8, 10 (Ap. 13, 20, Plat. 2, 22).

Quodammodo hue talia quoque spectant exempla, qualia "impetravi abiret" Plaut. Trin. 591 (cf. Brixii adn.), quamvis hic iam transeatur ad hypotaxin (cf. Schmalz p. 355 sq.). Met. 2, 26 ei praecipit . . redderet. Met. 9, 23 non cessat obtundere, . . promeret (obtundo, ut: Caec. com. 150, — ne Plaut. Cist 119). Ap. 63 iussi . . iret (Met. 4, 16 iubet . . immitterent: coni. Vl.; de "iubeo, ut" cf. infra p. 51).

5. De quibusdam sententiarum generibus.

a) De sententiis interrogativis.

Saepius Apul. interrogationibus particulam interrogativam adnectere omittit. Id ipsum praecipue familiaris sermonis est proprium frequenterque ob eam rem apud comicos occurrit: cf. Plaut. Trin. 515 tibi ego rationem reddam? (adn. Brixii), Pseud. 318, 626, Mil. 614 dispiceat mihi? Asin. 308 certumst credere? etc. Ex Apuleio commemoro: Met. 8, 26 venisti tantem miserrimi laboris vicarius? Met. 7, 20 videtis istum pigrum . . asinum? Met. 9, 7 vis, inquit, verum, scire, mater familias? Met. 1, 8 vis, inquit . . audire? Met. 7, 11 hem oblita es nuptiarum . . ? Met. 1, 20 tu autem . . vir . . acc^redis huic fabulae? Ap. 41 quod crudum, id accusas? Ap. 40 sanam dices? . . insanam respondebis? Ap. 85 iniuriae dico? D. Soer. 27 igitur mirum, si . . ? Ap. 37 Invenisti tu librum? — Priscorum usus est, particulam "ne" adnectere pronomini relativo certeque ab illis sumpsit eum Apul., cum dicit Ap. 96 quemne ille bonum virum ait, . . . eum . . criminis insectabere? Flor. 19 (186, 2) quodne iam ipsi hereditatem habebant, an quod adhuc illi fidem non habebant. Ap. 29 quodne piscatores mihi pisces quaesierunt? an . . quod. Ap. 53 quodne Pontianus nescierit . . an quod; cf. Lor. ad Mil. 13 Quemne ego servavi . . ? Mil. 66, 973 etc.

Notanda nunc profero: Met. 3,22 Ain, inquit, vulpinaris, amasio, meque . . compellis? Met. 1,8 Ain tandem? potens illa . . quid mulieris est? Met. 6,2 ain, Psyche miseranda? Met. 7,25 Ain, te nos tractamus inciviliter . . ? cf. Ter. Andr. 875 Ain tandem, civis Glyceriumst? Phorm. 373 Ain tandem, carcer (Haul. adn.), Plaut. Asin. 901, Aul. 298 etc. (cf. etiam Kroll de Symm. 31). — Met. 4,7 etiamne tu . . sic nobis otiosa domi residens lusitabis . . ? Ap. 56 Etiamne cuiquam mirum vidéri potest . . ? cf. Lor. ad Most. 522 etiamne astas? et Brix ad Trin. 514 etiam tu taces?

"num — an" interrogationis disiunctivae membra inducunt Ap. 15 num, ut ait Epicurus, profectae a nobis imagines . . reflectantur et retro expressae controversim respondeant an, ut alii philosophi disputant, radii nostri . . resultant ad faciem.

Haud dubitarim hunc Apulei locum revocare ad Plauti Poen. 1315 Num tibi malae aut dentes pruriunt? An malam rem quaeritas? (cf. Ter. Phorm. 412, Schmalz p. 325, 196,1; Hand Turs. IV 321).